

MENTORITE INFO KIT

EHK KUIDAS OLLA ENDA
VABATAHTLIKULE PARIM MENTOR

Koostatud SA Archimedese Noorteagentuuri poolt
2020

MIS ON ESK?

Euroopa Solidaarsuskorpus (ESK) on Euroopa Liidu programm, mille ülesanneteks on avatud ühiskonna kujundamine, kultuuridevaheline õppimine, kodanikuaktiivsuse toetamine ja kogukondade kaasamine. Seda tehakse erinevate projektide toetamise kaudu.

Üks võimalik projektitegevus on vabatahtlik töö, mille puhul 18-30-aastased noored asuvad 2-12 kuuks oma koduriigis või välismaale tööle.

Vabatahtliku teenistuse jooksul saab noor:

- töötada endale huvipakkuvas organisatsioonis
- õppida uusi oskuseid
- panustada kogukonda
- kogemuse, kuidas on elada teises kultuuriruumis

Organisatsioonidele pakub vabatahtlike kaasamine uusi ideid, meetodeid ja abikäsi oma sihtide elluviimisel. Aktiivsed vabatahtlikud toovad kohalikku kogukonda värsked tuuli, laiendavad silmaringi ja teevad vabatahtliku töö väärtuse kõigile nähtavaks. Lisaks on programmis osalevatel organisatsioonidel võimalus laiendada oma koostööpartnerite võrgustikku nii siseriiklikult kui ka rahvusvaheliselt.

Lühidalt vabatahtlikust teenistusest:

- 2-12 kuud
- 18-30-aastastele noortele
- Siseriiklik või rahvusvaheline
- Vabatahtlikul on tööalane juhendaja (tuutor, superviisor) ja personaalse arengu toetaja (mentor)

VABATAHTLIKU TEENISTUSE OSAPOOLED

Vabatahtlikul teenistusel on vähemalt kolm osapoolt: tugiorganisatsioon (saatev ja/või koordineeriv), vastuvõttev organisatsioon ja vabatahtlik.

- Tuutor on vabatahtliku tööalane juhendaja ja toimetab vastuvõtvas organisatsioonis
- Saatev organisatsioon valmistab vabatahtliku enne teenistust ette ja toetab teda ka kodurigiist kogu teenistuse vältel
- Koordineeriv organisatsioon aitab tavaliselt vastuvõtvaid organisatsioone peamiselt administratiivsete küsimustega (raha, kindlustus) aga ka vabatahtliku toetamisega. Mõnel juhul on koordineeriv kui ka vastuvõttev organisatsioon üks ja sama.
- Vastuvõttev organisatsioon on see, kus vabatahtlik enda tööd teeb ja kes temaga igapäevaselt kontaktis on.
- Mentor oled sina!

KES ON MENTOR?

"Mentori ülesandeks on toetada vabatahtlikku sotsiaalset kaasatust uude ühiskonda, mõistes sh kitsaskohti mida vabatahtlik võib läbi elada. Olla hea sõber ning samas asjalik, toetav ning julgustav."

Endine mentor

Mentorit kirjeldatakse sageli kui "kohustuslikku sõpra" vabatahtlikule, kes tutvustab kohalikku kogukonda ja toetab seeläbi vabatahtliku integreerimist uute keskkonda. Suur osa mentori rollist selgub aga ka vabatahtliku, mentori ja organisatsiooni omavaheliste kokkulepete tulemusena. Seega tasub esiteks ühiselt rääkida:

- mida organisatsioon mentorilt ootab
- mida vabatahtlik mentorilt ootab
- mida mentor omalt poolt pakkuda saab

KES EI OLE MENTOR?

Mentor on küll vabatahtlikule kaaslane ja sõber, kuid ei pea olema 24/7 kättesaadav. Lisaks pole mentor ka lapsehoidja, kes igal vabatahtliku sammul silma peal hoiab. Oluline on taas teha omavahel kokkulepped, kuidas edasine suhtlus toimuma hakkab, näiteks kui tihti kohtutakse, mis kanalites suheldakse jne.

Samuti on oluline välja tuua, et mentor ei tohi olla osa organisatsioonist, kus vabatahtlik töötab või olla sellega väga lähedalt seotud (nt tuutori elukaaslane või parim sõber). See tagab mentori neutraalsuse ehk vajadusel saab vabatahtlik mentorile rääkida ka töömuredest.

MIDA MENTOR TEGEMA HAKKAB?

Kõige olulisem on olla olemas. Praegune kogemus näitab, et kui ei ole inimest vabatahtlikule olemas, kes oskaks vastata, tekivad mured ja tagasilöögid. Aitab kas või ära kuulamine või suunamine, aga oluline on leida võimalus, et olla olemas.

Endine vabatahtlik

Nagu eelnevalt kirjeldatud, siis mentori roll kujuneb suuresti vabatahtliku, organisatsiooni ja mentori omavaheliste kokkulepete tulemusena. Selleks, et olla hea suunaja ja kaaslane tasub endalt küsida järgnevad küsimused:

- Miks ma soovin mentor olla?
- Mida mina sellest kogemusest saan? Mida vabatahtlik minuga suheldes saab?
- Kui palju on mul mentorina aega anda vabatahtlikule? Mitu korda nädalas saaksin temaga kohtuda?
- Milliseid ülesandeid on mul mugav täita?
- Kas olen valmis ka vabatahtlikuga koos minema pankka, arsti juurde või muid igapäevaseid toiminguid tegema?
- Millist tuge vajan organisatsioonilt mentorina?
- Milliseid väärtusi pean vabatahtlikuga suheldes oluliseks (nt ausus, avatus, täpsus)?
- Kuidas omavahel suhtlema hakkame? Milliseid kanaleid kasutame?

PEA MEELES...

Kõik vabatahtlikud on erinevad - mõni on avatum, mõni on kinnisem. Nii mõnigi vabatahtlik võib sulle teada anda, et ei vaja abi. Anna talle aga märku, et oled ikkagi talle olemas, sest olukord võib teenistuse jooksul muutuda. Samuti hoia kontakti ka siis, kui vabatahtlik seda ise ei tee. Kirjuta näiteks korra nädala või kahe jooksul ja uuri, kuidas tal läheb.

Oluline on olla kättesaadav ka kogu teenistuse jooksul ehk *ghosting* (ilma teada andmata kadumine) ei ole aktsepteeritav.

VABATAHTLIKU ÕPPIMISE TOETAMINE

Õpiprotsess on tähtis, sest keskkonnaga tutvumisel saab iga vabatahtlik abi nii oma vastuvõtvast organisatsioonist, kolleegidelt kui sõpredelt ja kaasvabatahtlikelt. Õppeprotsess on aga midagi laiemat ja vajab monitoorimist.

Endine vabatahtlik

Õppimist on kolme erinevat tüüpi: formaalõpe, mitte-formaalne õpe ja informaalne õpe. Euroopa Solidaarsuskorpuse kontekstis räägime eeskätt mitte-formaalsest õppimisest.

FORMAALÕPE

Toimub enamasti koolikeskkonnas ning on õppekavade alusel organiseeritud. Formaalõpe on eesmärgistatud ja seda viivad läbi spetsiaalse ettevalmistuse ja kvalifikatsiooniga õpetajad. Õpieesmärgid seatakse enamasti väljastpoolt, õppimisprotsessi jälgitakse ja hinnatakse. Formaalõpe on kuni teatud taseme või eani kohustuslik.

MITTE-FORMAALNE ÕPE

Leiab aset väljapool kooli ning on ette võetud teadlikult, eesmärgiga end arendada. Mitteformaalne õpe võib toimuda väga erinevates keskkondades, mille puhul õpetamine ja õppimine ei pruugi olla ainuke ega peamine otstarve. Mitteformaalne õpe on samuti eesmärgistatud, kuid vabatahtlik. Läbiviijad võivad olla nii professionaalsed koolitajad kui ka näiteks vabatahtlikud või omaelised.

INFORMAALNE ÕPE

Õppija seisukohast lähtudes eesmärgistamata õppimine, mis toimub igapäeva elu situatsioonides (näiteks perekonnas, töökohas, vabal ajal jne.). Informaalse õppe tulemused ei ole enamasti õppija jaoks kohe nähtavad.

VABATAHTLIKU ÕPPIMISE TOETAMINE - KUIDAS?

Vabatahtliku õppimise toetamine algab eesmärkide seadmisest. Miks ta tuli teenistust tegema, mida ta soovib sellest kogemusest saada, milliste teadmistega ta tahab tagasi kodumaale naasta. Sina mentorina saad toetada uute õpikogemuste märkamist.

Vabatahtliku õpikogemuse seob tervikuks Noortepass, mitte-formaalse õppimise tunnustamise tööriist, mis aitab edukalt ka reflekteerida. Kui kohtud vabatahtlikuga tema teenistuse vältel, siis pane tähele, mida ta järgmistest pädevustest omandab.

PS. Pädevus on teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum. Seega suuna ka vabatahtlikku mõtlema õpitu peale nendest kolmest apsektist.

Noortepassi pädevused on järgnevad:

Mitmekeelsus

Võime kasutada eri keeli suhtlemiseks ning mõtete, tunnete ja faktide mõistmiseks ning neist arusaamiseks suuliselt või kirjalikult. Samuti uudishimu keelte ja kultuuridevahelise suhtluse vastu ja suutlikkus õppida võõrkeelt eri viisidel.

Mentor saab toetada keeleõpet motiveerides vabatahtlikku keelt kasutama nende omavahelises suhtluses kui ka väljaspool. Näiteks saab mentor toetada esimesi keelekatsetusi kohvikus või pangakontoris.

VABATAHTLIKU ÕPPIMISE TOETAMINE - KUIDAS?

Isiklik, sotsiaalne ja õppimispädevus

Oskus korraldada oma õppimist, omandada õppimisvõimet. Oskus vastutada oma õppimise eest ja sellega seotud takistustest üle saada ja analüüsida ning hinnata oma õpitulemusi. Samuti oskus suhelda kohasel viisil sõprade, pere ja kolleegidega ja käia läbi eri taustaga inimestega. Oskus lahendada konflikte konstruktiivsel viisil.

Kuulates vabatahtliku lugusid saab mentor tuua tähelepanu õppekohtadele igapäevases töös aga ka suhtluses uute inimestega kogukonnas. Märka, kui vabatahtlik on loonud uue sõpruse/tutvuse ja tunnusta seda!

Kodanikupädevus

Oskus tegutseda vastutustundliku kodanikuna ja täiel määral osaleda ühiskondlikus ja sotsiaalses elus, toetudes sotsiaalsetele, majanduslikele, seaduslikele ja poliitilistele kontseptsioonidele ning üleilmsetele arengutele ja jätkusuutlikkusele. Ülevaate omamine sellest, mis toimub oma külas, linnas, riigis, Euroopas ja maailmas

Jaga vabatahtlikuga olulisi sündmusi kogukonnas või üldiselt riigis. Kuula ka uudiseid tema kodukohast ja küsi tema riigi kohta, see võib panna ka teda teisiti asjadele mõtlema.

VABATAHTLIKU ÕPPIMISE TOETAMINE - KUIDAS?

Ettevõtlikkus

Koostöövõime ja suutlikkus planeerida projekte, millel on kultuuriline, sotsiaalne või finantsväärtus. Algatusvõime ja võime tegutseda oma ideede elluviimise nimel. Loovus ja uuenduslikkus, julgus riskida, projektijuhtimisoskused.

Projekti all peame silmas igasugust omaalgatust, seega tunnusta mentorina ka pisikesi vabatahtlike ettevõtmisi, olgu selleks kunstiring, sündmuse korraldus, oma koduriigi toidu viimine töökohale või midagi muud.

Kultuuriteadlikkus ja kultuuriline eneseväljendus

Kõik, mis on seotud meedia, muusika, näitekunsti, kirjanduse, kujutava kunstiga jne, ning nende kaudu väljendatud loominguga.

Igal vabatahtlikul on mõni peidetud või vähem peidetud ane. Julgusta teda seda näitama, kas oma organisatsioonis või kogukonnas. Katsetage koos erinevaid tegevusi - joonistamist, musitseerimist, käsitööd.

Matemaatikapädevus ning loodusteadus-, tehnoloogia-, inseneriteaduste pädevus

Oskus kasutada loogilist mõtlemist igapäeva elu probleemide lahendamisel, oskus teha faktidel põhinevaid järeldusi ja edendada laiemalt teadust, tehnoloogiat ja inseneeriat.

Märka, kui ta planeerib enda rahalisi kulutusi, kui ta lahendab mõnda jooksvat probleemi edukalt või uurib näiteks kohaliku looduse kohta.

VABATAHTLIKU ÕPPIMISE TOETAMINE - KUIDAS?

Digipädevus

Digitehnoloogiate vastutustundlik kasutamine, üksteisega suhtlemine ja koostöö. Meediapädevus, digisisu loomine, turvalisuse tagamine, probleemide lahendamine ja kriitiline mõtlemine. Oskus kasutada teavet mitmesuguste digitehnoloogiate kaudu, kahelda olemasolevas teabes ning uudishimulik ja eelarvamusteta suhtumine. Põhilised arvuti ja interneti kasutamise oskused.

Vabatahtlik saab sageli ülesandeks hallata sotsiaalmeediat või otsida informatsiooni enda või sihtriigi kohta. Peegelda talle tagasi, kuidas seda teha kõige paremini ja kuidas tervislikku kriitikameelt säilitada info osas, mida ta leiab.
(Kas lätlastel on ikkagi kuus varvast?)

Kirjaoskus

Võime väljendada mõtteid, tundeid ja fakte suuliselt ja kirjalikult. Võime suhelda sobival viisil.

Kirjaoskus käsitleb endas nii suulist kui ka kirjalikku suhtlemist. Tunnusta, kui vabatahtlik jagab mõnda kogemust kas sinuga või teistega, peab blogi või päevikut. Suuna teda enda kogemusi kirjeldama.

MIDA TEHA VABATAHTLIKUGA?

Oleme koos osalenud kohalikel üritustel, kontserdil, kinos; oleme käinud matkamas, üksteisel külas, kohvikutes vestlemas jne...

Endine vabatahtlik

Vabatahtlikuga aja veetmiseks ei pea olema muud ressursi, kui veidi aega.

- Mine mõnda looduskaunisse kohta tema kodupiirkonnas
- Tehke filmiõhtu
- Tehke koos süüa
- Kui soovid, võta ta kaasa kohtumistele enda sõprade või perega
- Jälgige kogukonnas toimuvaid tasuta sündmuseid. Kui ka sündmus on eesti keeles, siis saad olla talle vajadusel tõlgiks

PRAKTILISTE TEGEVUSTE SOOVITUSED

- Vabatahtlik võib vajada vahepeal kedagi, kes tuleb temaga koos arsti juurde kaasa. Juhul, kui selline olukord ilmneb, rääkige eelnevalt läbi, mis osas ja kuidas sina mentorina aidata saad. Kas võib juhtuda, et lähed temaga arsti kabinetti kaasa tõlkima? Kui nii, siis kinnita talle, et tema tervisliku seisundi info jääb ainult sinu teada.
- Panga, telefoni numbri, viisade ja muu sellise osas räägi kindlasti läbi vastuvõtva või tugiorganisatsiooniga, kes nende protsesside eest vastutab.
- Valmistage vastuvõtva organisatsiooniga ette infomaterjalid tema elukoha kohta - kus on lähim pood, apteek, kino jms. See aitab tal kergemini sisse elada.
-